

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 27.06.1968, sp. zn. 3 Tz 9/68, ECLI:CZ:NS:1968:3.TZ.9.1968.1

Číslo: 58/1968

Právní věta:

Nebezpečnost pobytu pachatele činu jinak trestného (§ 72 odst. 1 tr. zák.) na svobodě není možno vyvozovat vždy jenom z jednání, které vykazuje v daném případě jinak znaky trestného činu. Pro závěr o pravděpodobnosti možného opakování jednání jinak trestného musí být zjišťován též stupeň duševní poruchy pachatele, příp. jeho dosavadní recidivní projevy, které mohou vytvářet stav nebezpečí pro společnost při ponechání takového pachatele na svobodě.

U verbálních útoků takovýchto osob, ať jsou namířeny proti jednotlivci nebo proti skupinám obyvatelů, příp. proti organizaci, je třeba posuzovat, zda z pobytu těchto osob na svobodě vyplývá nebezpečí pro společnost, vždy vzhledem k situaci, za níž k verbálním útokům dochází. Jen ojedinělé jednání nepřičetného pachatele není v takových případech zpravidla množné považovat za postačující podklad pro závěr o nebezpečnosti jeho pobytu na svobodě.

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 27.06.1968

Spisová značka: 3 Tz 9/68

Číslo rozhodnutí: 58

Číslo sešitu: 10

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Ochranné léčení

Předpisy: 140/1961 Sb. § 72

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud vyslovil porušení zákona v ustanoveních § 2 odst. 5 tr. ř. a § 72 odst. 1 tr. zák. usnesením krajského soudu v Plzni z 19. října 1967 sp. zn. 3 To 280/67, jímž byla zamítnuta stížnost občana K proti usnesení soudu prvního stupně, kterým bylo nařízeno ochranné léčení tohoto občana.

Z odůvodnění:

Uvedeným usnesením byla zamítnuta stížnost občana K proti usnesení okresního soudu, kterým bylo podle § 72 odst. 1 tr. zák. nařízeno jeho ochranné léčení. K tomuto rozhodnutí došlo na návrh okresního prokurátora poté, kdy bylo zastaveno trestní stíhání proti K pro trestný čin útoku na státní

orgán a orgán společenské organizace podle § 154 odst. 2 tr. zák.

Okresní a po něm i krajský soud vycházely z toho, že znalci vyslovená pravděpodobnost dalšího napadení státních orgánů pod vlivem choroby odůvodňuje závěr o nebezpečnosti pobytu pachatele na svobodě a vyžaduje nařídít ochranné léčení.

Krajský soud a před ním i okresní soud však blíže nezdůvodnily, v čem shledávají nebezpečnost pobytu občana K na svobodě. Jen z té skutečnosti, že podle zprávy o pověsti je K notorickým alkoholikem, nesnášenlivé hašteřivé povahy, který se i vůči znalcům při vyšetřování choval nepřiměřeně, není možno dojít k závěru o tom, že by jeho pobyt na svobodě byl nebezpečný. Jak zjistil krajský soud, nebyl K postižen soudním nebo jiným orgánem kromě jediného opilství podle § 186 tr. zák. Rovněž v životě K nebylo zjištěno nic takového, co by svědčilo o jeho agresivním jednání, které by mohlo vážnějším způsobem ohrožovat zákonem chráněné zájmy. Z ojedinělého jednání, které je jinak trestné, není možno bez dalšího poznání osoby pachatele i jeho chování v minulosti usuzovat na nutnost uložit obligatorně ochranné léčení ve smyslu § 72 odst. 1 tr. zák. Podle citovaného zákonného ustanovení totiž uloží soud ochranné léčení vždy v tom případě, kdy kromě existence činu pachatele, pro který by byl jinak trestán, kdyby nebyl nepřičetný, je možno z hodnocení jeho dosavadního života i charakteru jeho duševní poruchy považovat jeho pobyt na svobodě za nebezpečný. Tuto nebezpečnost však není možno vyvozovat vždy jen z pouhého jednání, které vykazuje jinak znaky trestného činu. Pro závěr o pravděpodobnosti možného opakování stejného jednání anebo dokonce jiného jednání, kterých by se mohl pachatel pod vlivem duševní poruchy dopustit, musí být zjištěny takové skutečnosti o stupni duševní poruchy pachatele nebo o jeho dosavadních recidivujících projevech, které ve spojení především s jeho agresivními projevy mohou vytvářet stav nebezpečí při ponechání takové osoby na svobodě. Nebezpečným by byl pobyt pachatele na svobodě, jestliže by mu tím byla dána možnost především fyzických agresivních útoků na život, zdraví nebo majetek. Při verbálních útocích namířených proti jednotlivcům, skupinám obyvatelů anebo proti organizaci je však třeba ještě zvlášť uvažovat, zda charakter takových útoků vytváří, vzhledem k situacím, za jakých k nim dochází, stav nebezpečí. Bylo by nesprávným aplikováním ustanovení § 72 odst. 1 tr. zák., kdyby se z každého pachatelem uskutečněného jednání, které je jinak trestné, automaticky usuzovalo na možnost eventuálního opakování podobného činu, a proto se nařídilo ochranné léčení. Preventivní opatření uvedeného druhu je na místě jen tam, kde nejsou vzhledem k charakteru duševní poruchy pachatele a jejích projevů v jeho dosavadním životě žádné pochybnosti o tom, že se takový pachatel opakovaně dopustí závažného jednání, které je nebezpečím pro zájmy chráněné společnosti. Jde například o sexuální devianty, u nichž intenzita a povaha jejich sexuální úchytky s ohledem na její projevy v minulosti nebo registrované třeba i jen v jednom případě o který jde, vyžadují na podkladě znaleckého závěru psychiatrů i sexuologů izolování podobného pachatele před společností pro jeho potencionální nebezpečnost při ponechání na svobodě.

V daném případě u občana K však zatím žádné podobné závažné okolnosti zjištěny nebyly. I při rozhodování o ochranném léčení mimo hlavní líčení je soud v příslušném rozsahu vázán povinností uloženou ustanovením § 2 odst. 5 tr. ř., aby byl zjištěn pro rozhodnutí o ochranném léčení skutečný stav věci. Podobné zjišťování není možno nahradit dohady ani jinými pravděpodobnými závěry, které nemají oporu v objektivně existujících důkazech.

Řízení, v němž nebylo blíže objasněno, v čem by mohlo spočívat nebezpečí pobytu pachatele na svobodě, nemohlo vést ke správnému rozhodnutí o návrhu okresního prokurátora na ochranné léčení. Zásadně je třeba uvést, že ne každý případ, kdy dojde k zastavení trestního stíhání pro nepřičetnost pachatele, poskytuje už v pouhé existenci nepřičetnosti zapříčiněné duševní poruchou i důvod k uložení ochranného léčení podle § 72 odst. 1 tr. zák., a to snad jen proto, že se takový pachatel dopustil určitého jednání, které je jinak trestné, ale pro které není možno pachatele pro jeho nepřičetnost stíhat a soudit. Skutečnost, že ustanovení § 72 odst. 1 tr. zák. kromě popsaného

stavu na straně pachatele předpokládá, aby bylo současně zjištěno, že pobyt takového pachatele na svobodě je nebezpečný, vyžaduje pečlivě zjišťovat, zda posledně uvedená podmínka je také splněna.

Jestliže uvedená podmínka nebyla nijak doložena a přesto bylo podle § 72 odst. 1 tr. zák. o ochranném léčení okresním soudem rozhodnuto, došlo k porušení zákona v ustanoveních § 2 odst. 5 tr. ř. a § 72 odst. 1 tr. zák. Pokud nedostatky na straně okresního soudu neodstranil v řízení o stížnosti ani krajský soud, porušil rovněž zákon v citovaných zákonných ustanoveních.